

**Obnova žulového obelisku
se jménem pana hraběte
Jiřího ze Stadiónů
28.června 1905 – 3.červenec 2010**

Milý čtenáři,

útlý sešitek, který právě otevíráš, výmluvným způsobem dokládá, že i malá místa mají svou velkou historii a že nejen velikáni z učebnic dějepisu byli velkými.

Každý řádek historického exkurzu rodu Stadiónů Tě přesvědčí o tom, že stejnými cestami, po kterých se ubíráš Ty teď, kráčela kdysi velikost ducha, diplomatická zdatnost i talent „podnikatelský“, velká i menší statečnost, velkorysost myšlenek

i peněženky...přesvědčí Tě, že Ty, který sem patříš, nejsi jen tak odnikud, že máš právo být hrdý na minulost, ale současně, že tě odkaz minulosti zavazuje nezpronevěřit se mu.

Ať je ti milým počtením, inspirací k poznávání Caparticka i zbytku světa.

Hrabě Jiří ze Stadionu

ODBOR KLUBU ČESKÝCH TURISTŮ V DOMAŽLICÍCH.

P. T.

J. OSV. PAN ŘÍŠSKÝ HRABĚ JIŘÍ ZE STADIONŮ, THANNHAUSENU
A WARTHAUSENU ATD., PÁN NA TRHANOVĚ,

na žádost odboru Klubu českých turistů zříditi dal obětavě nákladnou pohodlnou silnici (4,2 km) od silnice erární v Caparticích na vrchol Čerchova k chyši Pasovského.

Za vzácnou přízeň, již jmenovaný šlechtic snahám odboru vždy na jevo dává, zvláště pak za podporu turistického podniku na Čerchově, již stavbou řečené silnice projevil, usnesl se odbor k počtě svého příznivce pojmenovati řečenou cestu

Silnicí říšského hraběte Jiřího ze Stadionů.

Žulový obelisk, jež jsme pro věčnou paměť se jménem příznivce na pokraji silnice zbudovali, odhalíme a cestu tu veřejnosti odevzdáme slavnostně

ve středu dne 28. června 1905 o 3. hodině odpoledne,

k čemuž přátelé turistiky české uctivě zveme.

Program :

Odjezd ranním vlakem (8 hod.) ze zastávky domažlické do České Kubice a pochodem na vrchol Čerchova. Na Čerchově v chyši Pasovského snídaně — prohlídka dohotovené Kurzovy věže.

Odchod o půl 2. hod. odpo. novou silnicí do Capartic, kde slavnostně odhalíme obelisk. Hosty osloví starosta klubu českých turistů, stavební rada p. Vratislav Pasovský.

Po odhalení volná zábava při hudebním koncertu.

Návrat o 7. hod. povozy k domovu.

Kdo nemohou výletu celodenního se účastniti, odjedou o 1. hod. odpo. povozy žebřinovými do Capartic (tam i zpět za osobu 80 hal.; cesta jenom zpáteční 50 hal.)

Příhlášky na povozy přijímá do dne 27. června do 3 hodin odpo. p. Josef Bittner, revident.

Odbor klubu českých turistů v Domažlicích.

Ferd. Samokrd,
místopředseda.

Max. Duffek,
jednatel.

Okrašlovací a sportovní sdružení Český les

společně s dalšími přáteli a milovníky Českého lesa

dovolují si široké veřejnosti oznámit, že se rozhodli napravit události z let minulých a znovu na věčnou paměť štedrého mecenáše turistiky

říšského hraběte Jiřího ze Stadiónů

označit žulovým obeliskem a jménem pana hraběte cestu z Capartic na Čerchov, známou též jako Stadiónka, kterou jmenovaný předal veřejnosti právě před 105 lety.

Odhalení obelisku se uskuteční 3.července 2010
ve 14 hodin, k čemuž všechny srdečně zveme.

Program:

Zájemce si také dovoluujeme před odhalením obelisku v 10:00 onoho dne pozvat na „Procházku s Procházkou“. Toto označení skrývá procházku z Capartic Pivní stezkou na Černou Řeku, kde nám kolem 11.hodiny vát ený **pan Zdeněk Procházka** ukáže pozůstatky rodem Stadiónů zbudované sklárny a podá fundovaný výklad. Z Černé Řeky pak půjdeme starou zemskou stezkou kolem Koňského kamene zpět do Capartic, kde slavnostně odhalíme obelisk. Zúčastněné v programu osloví **předseda Okrašlovacího a sportovního sdružení Český les pan Luboš Valenta a Jeho Osvícenost 14. kníže z Lobkowitz Jaroslav**. Za účasti významných hostů budou pak slavnostně předány děkovné plakety vybraným dobrodincům trvale pracujícím pro příjemný život v okolí Čerchova na obou stranách česko-německé hranice. Programem nás provede hudba skupiny **Zrcadla**.

Po odhalení obelisku volná zábava u restaurace **Sport** v Caparticích.

Pro účastníky v šatech připomínajících báječný začátek 20.století
či v krajových krojích koláč zdarma.

Odpovědi na případné dotazy na adrese Cerchov.Stadionka@seznam.cz

ČASOPIS TURISTŮ

Předplatné ročně K 8.—,
jednotlivá čísla po 70 h.

INSERTY
za stranu K 22.—. Stá-
lým inserentům posky-
tují se výhody.

Za redakci odpovídá
Dr. JIŘÍ GUTH,
II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel
„Klub českých turistů“.
Administrace, expedice
a spolková místnost
v Praze, Jungmannova
trída č. 15.

Rukopisy redakci zaslané se nevracejí.

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědní.

ROČNÍK XVII.

V PRAZE, 1. ZÁŘÍ 1905.

ČÍSLO 8—9.

SILNICE ŘÍŠ. HRABĚTE JIŘÍHO ZE STADIONU NA ČERCHOV.

Práce turistické, které Odbor Klubu českých turistů v Domažlicích na západním pomezí naší vlasti koná, nacházejí uznání a podpory všeobecné a mezi štědré příznivce své, kteří podniky turistické vydatně podporují, řadí odbor majitele sousedních velkostatků, šlechtice Jiřího a Filipa, říš. hrabata ze Stadionů.

Vrchol Čerchova, jež si turisté domažličtí za cíl svého působení vyvolili, byl křivolakými, skalnatými pěšinami stíží přístup. Zbudováním chyše Pasovského na temeni roku 1896 vzrůstaly zde potřeby, jichž doprava činila potíže největší. — Když pak nyní pomyslel odbor v náhradu zetlelé, dřevěné rozhledny budovati kameňnou věž, tu úprava řádné cesty k dovážení hmoty na vrchol stala se nezbytností.

Peněz bylo málo na stavbu nákladné věže a tudíž i na úpravu cest nedostávalo se prostředků, a nebýti příznivce J. O. pana Jiřího říš. hraběte ze Stadionů, stěží by se byla zděná věž zde vybudovala.

Zástupcové odboru, kteří osobně prosbu urozenému panu hraběti přednesli, byli přijati velice laskavě, a pan hrabě přislíbil zříditi pohodlnou silnici z Capartic až na vrchol Čerchova svým nákladem.

Příznivce turistiky české svému slovu dostal, a přičiněním hospodářského rady p. R. Kostlivého, lesmistra Hamprla a lesního Voglsanga vine se dnes pohodlná silnice v délce 4200 metrů od nejvyššího bodu (700 m. n. m. položeného) erární silnice vedoucí z Klenče přes zemské hranice do Bavorského Lesního Mnichova, hlubokými lesy na vrchol Čerchova (1039 m. n. m.) k chyši Pasovského, a dnes dojde povelozem na Čerchov i ten návštěvník, jemuž zdraví jinak nedovolilo vystoupiti na vrchol, a může pokochati se pohledem v utěšené kraje.

Odbor domažlický z vděčnosti pojmenoval cestu tu silnicí říšského hraběte Jiřího ze Stadionů, zbudovati dal na pokraji v Caparticích žulový obelisk se zlatým nápisem, jenž po věky hlásati má šlechtitný skutek. Památník tento důstojně odhalen a pro turistiku odevzdán slavnostně dne 28. června o 3. hodině odpoledne.

Místo jindy v hluboký klid pohřížené oživilo. Již brzy odpoledne sjížděly se povozy s vybranou společností. Když pak přibyli výletníci vedeni jsouce předsedou KČT p. V. Pasovským, kteří k místu samému nastoupili pochod již ráno přes vrchol Čerchova, a dostavil se J. O. pan Jiří říš. hrabě Stadion, tu započal akt slavnostní.

Bylo přítomno přes 300 osob nejen z Domažlic, Trhanova a Klenče, ale i z dalekého okolí, mezi nimi též zástupcové bavorského turistického spolku z Lesního Mnichova, kteří na Čerchově jsou častými hosty. — Po výstřelech z hmoždířů, jehož ozvěna nesla se hlubokými hvozdy, zahrála hudba sboru hasičského z Klenče národní hymnu »Kde domov můj«, načež vystoupil na povýšené místo k obelisku předseda KČT stavební rada p. Vr. Pasovský, a slovy upřímnými, jemu vrozenými, vyličil zásluhy šlechtitného podporovatele, budovatele cesty té, pro turistiku tak důležité, a vzdal dík J. Osv. hraběti Jiřímu ze Stadionů za velikou podporu, již turistice na Domažlicku věnuje. Vzpomněl slovy případnými obětavosti i druhého příznivce turistiky šlechtice J. Osv. pana Filipa říš. hraběte ze Stadionů v Koutě, dále obce a spořitelný domažlické, okresu, jakož i podpory úřednictva velkostatků Trhanova a Koutu, již práce turistické s pravým pochopením a láskou podporují. — Oslovil též přítomné členy sousedního bavorského turistického spolku a přál dohodě přátelské všech návštěvníků Čerchova zdaru nejlepšího. Jménem J. Osv. hraběte Jiřího ze Stadionů, jenž mile dojat byl tak ze srdce jdoucími, upřímnými slovy p. rady Pasovského, poděkoval vzletnou řečí zasloužilý hospodářský rada centr. ředitel velkostatku Trhanova, pan Rudolf Kostlivý, jenž ujistil turistický odbor domažlický, že J. O. pan hrabě Jiří ze Stadionů myšlenku turistickou na Domažlicku vždy s největším zájmem sledovati bude a nikdy neodepře podpory šlechtitným snahám našich turistů. Bouřlivé volání slávy a na zdar doprovázelo řečníky. Hudba hasičského sboru z Klenče zahrála píseň »Hej Slované«, načež za veselého pochodu odebrali se veškerí účastníci na rozkošný stinný palouk ve středu vysokého lesa, kdež pohoštění byli panem hrabětem při pohodlné úpravě stolů chutnými studenými nářezy a v pravdě výtečným moken trhanovským. Zde oslovil pana hraběte Jiřího ze Stadionů místopředseda odboru turistů domažlických p. prof. Ferd. Samohrd případnými slovy, po nichž zaburácel lesem hřmotný potlesk. Slavnost, již i nebe samo přálo překrásným počasím, zakončena při mnohých připitcích, doprovázených střelbou z hmoždířů, nenucenou přátelskou zábavou.

Mimochodem budiž povědíno, že J. Osv. pan hrabě, chtěje hosty překvapiti, dal od p. Přerovského, sládka, pro slavnost tu zvlášť uvařiti várku výtečného černého ležáku.

Ku slavnosti došly tyto telegramy:

Z Prahy. K novému úspěchu na poli české turistiky blahopřejeme bratrskému odboru a příznivci jeho panu hraběti Jiřímu ze Stadionů provoláváme »Sláva«.
Pražský odbor Klubu českých turistů.

Z Vídně. Srdečně blahopřejeme k dnešní slavnosti.

Dr. Lad. Dvořák—Kaftan, ř. poslanci.

Z Prahy. K dnešní slavnosti mnoho zdaru Vám i odboru přeje a za omluvu nepřítomnosti prosí
Dr. L. Valenta.

Z Dvora Králové. Vaši práci další mnoho zdaru, příznivcům pak Vaším mnoho zdraví přeje
Odbor KČT ve Dvoře Králové.

Z Prahy. Jak turista novou cestou Čerchova, kéž národ dojde svého cíle.
Hevera.

Z Plzně. U příležitosti otevření nákladné silnice z Capartic na Čerchov provoláváme nadšeně »Sláva« budovateli jejímu, obětavému příznivci J. Osv. panu říš. hraběti Jiřímu ze Stadionů.

Za odbor KČT v Plzni prof. Jos. Simla.

Blahopřejné dopisy zaslali:

Spolek rodáků z Domažlic v Praze, a Spolek dobrovolných hasičů v Klenčí a Odbor Klubu českých turistů v Náchodě.

UCTĚNÍ PAMÁTKY Dra. VILÉMA KURZE A OTEVŘENÍ ROZHLEDNY NA ČERCHOVĚ.

Dokončeno jest dílo namáhavé a nákladné, které Klub českých turistů rozhodl se provést a s ním oslaviti památku jména svého vynikajícího člena, zesnulého dra. Viléma Kurze. — Dnes vypíná se nad vrcholy šumavských kopců vysoké temeno Čerchova, ozdobené mohutnou kamennou věží, která na se obrací pozornost širé veřejnosti, obývající daleké okolní krajiny Čerchova v Čechách i Bavořích.

Za podpory hojných příznivců turistiky české, Klubu českých turistů, sousedních velkostatkářů, šlechticů ř. hrabat Jiřího a Filipa ze Stadionů a úřednictva jich panství, okresu, spořitelny i města Domažlic a mnoha jiných, zbudoval odbor domažlický minulého roku kamennou věž, která k počtě dra. Viléma Kurze nazvána jest věží Kurzovou a k uctění jména jeho zasazena jest na věž veliká žulová deska se zlatým nápisem: »Památce vynikajícího svého člena profesora dra. Viléma Kurze, říšského poslance, * 1847, † 1902, Klub českých turistů«, která pro věčnou pamět připomínati bude šlechtné jeho skutky.

Jsou zde vlastně na vrcholu nyní památníky dvou mužů o turistikou českou nejzasloužilejších: chyše Pasovského a Kurzova věž tulí se zde přátelsky k sobě, připomínajíce společné, obětavé a nezištné působení obou zvláště v počátcích velikého vlasteneckého sdružení našeho »Klubu českých turistů«.

Dne 16. července 1905 oslavili jsme náležitě významný den na Čerchově. Otevřeli a veřejnosti v užívání odevzdali jsme novou »Kurzovu věž« a odhalili na této pamětní desku.

Živo bylo na Čerchově i po okolí tentýž den a po stezkách na stráních Čerchova se vinoucích; přicházelo na vrchol množství

Slavnost odhalení obelisku a otevření silnice říšského hraběte Jiřího ze Stadionů vedoucí z Capartic na Čerchov. Ve středu dne 23. června 1905.

Předseda Klubu českých turistů p. c. k. stavební rada Vratislav Pasovský oslovuje hosty.

J. Osv. říš. hrabě Jiří ze Stadionů se svými hosty v lese pod Čerchovem.

Stručná historie rodu Stadionů na trhanovském panství

Rod Stadionů se řadí původem ke staré švábské rytířské šlechtě. Byl povýšen do stavu svobodných pánů ve Vídni 25.4.1686 predikátem pro bratry Franze Caspara, Christopa Rudolfa, Georga Heinricha a Johanna Filippa ze Stadionů. Český inkolát¹ získal 31.12.1696 posledně jmenovaný Johann Filipp. Hraběcí titul byl udělen 1.12.1705 pro svobodné pány Georga Heinricha a Johana Filippa ze Stadionů. Říšský hraběcí stav a titul „Osvícenost“ byly přiznány v roce 1829 a 22.2.1847 bylo toto rozšířeno pro členy obou linií –Thannhausen a Warthausen.

Obě švábské linie spravovaly dohromady panství v Bavorsku (Thannhausen), Württenbersku (Oberstadion, Alberweiler, Moosbeuern, Warthausen) a v Čechách (Kout, Trhanov).

Jméno rodu Stadionů se poprvé objevuje v roce 1197 v souvislosti s jejich majetkem u Luzein v Prätigau (Val Pratens) poblíž Davosu v kantonu Graubünden ve Švýcarsku. Predikát de Stadegun se objevuje prvně 1270 na listině Wilhelma de Stadegun. Rodová posloupnost začíná panem Waltherem – „dominus Waltherus de Stadegun“. Tento se podřídil rodu Habsburků v kantonu Glarus. Společně téměř se všemi svými zbrojnoši pak v habsburských řadách padl 9.dubna 1388 v bitvě u Näfelsu (kanton Glarus) - poslední bitvě ve válkách mezi Rakouskem a Švýcarskou konfederací, které probíhaly po celé 14.století.

Ve 14. století se dětmi dalšího příslušníka rodu Eitelse ze Stadionu (+ 1382) rod rozdělil na alsaskou a švábskou větev. Švábská větev vystavěním nového zámku Stadion založila své nové rodové sídlo poblíž Ulmu - městečko Oberstadion. Z této větve pochází jeden z nejvýznamnějších příslušníků rodu - Christoph (*1478 - + 1543 Nürnberg). Roku 1517 se stal biskupem v Augsburku. Byl důvěrným přítelem císaře Maxmiliána I. Jako velice osvícený katolík se podílel na urovnání mnoha sporů s reformátory, zasedal ve třech synodech, na kterých usiloval o opětné sjednocení křesťanské církve. Byl přítelem Erasma Rotterdamského a Filipa Melanchtona. Jeho zásluhou se prostý rytířský rod vyšvihl mezi přední německou šlechtu. Tato švábská větev však roku 1693 vymřela a majetek přešel dědictvím na do té doby chudou alsaskou větev.

České dějiny rodu začínají Georgem Heinrichem ze Stadionu (*20.1.1640, +13.10.1716), kapitulním proboštem v Bambergu, který se svým bratrem 2. listopadu 1696 koupil po zemřelém Wolfu Maximilianovi Lamingenovi z Albenreuthu panství Trhanov, ke kterému patřil i Kout a Zahořany. Hned po zakoupení statků dal mimo jiné založit vesnici Jindřichovu Horu, která po něm nese i jméno a sklářskou huť v Myslívě. Panství přenechal roku 1711 svému bratrovi Johannovi Phillipovi ze Stadionu a pobíral z panství jen důchody.

Hrabě Johann Philip ze Stadionu (*8.10.1652, + 1.3.1742), povýšený do českého hraběcího stavu roku 1705, koupil roku 1706 od hraběte ze Sinzendorfu, panství Thannhausen

¹ **Inkolát** - právo obyvatelské – instituce feudálního práva, obdoba dnešního státního občanství, vztahující se na příslušníky šlechty, kteří jediné byli přímo i individuálně podřízeni králi a měli politická práva. Inkolát se v českém státě nabýval původně společným rozhodnutím sněmu (českého a moravského) a krále, v době pobělohorské výhradně rozhodnutím panovníka.

a tím byl přijat do švábského rytířského svazu. Tannhausen přijal 1711 od císaře jako léno a byl následně povýšen do stavu říšských hrabat. Za svého života byl vyslancem Karla VI. na Utrechtském a Badenském mírovém kongresu. Na Domažlicku zanechal stopu i v podobě založení Capartic (Nepomuku) v roce 1705. Panství po Lamingenech rozdělil na dva majoráty – trhanovský a koutský a ustanovil fideikomisy². Ač byl třikrát ženat a měl 24 dětí, dospělosti se dožil pouze sedm synů. Pět z nich se věnovalo církevní kariéře. Například Franz Konrád (*1679, + 1757) se stal biskupem v Bambergu, kde na Staré radnici můžeme najít díky němu krásný příklad stadionského erbu. Oženili se pouze dva synové, Anton Heinrich Friedrich (*5.4. 1691, + 26.10.1768) a Johann Hugo Josef Phillip (* 29.11.1720, + 30.11.1785). Ti se podělili o majoráty³ (i když ve skutečnosti byly všechny statky díky fideikomisu spravovány společně) a založili dvě větve – bedřichovskou se sídlem v Trhanově a Warthausenu a utvářejícím titul Stadion-Warthausen und Thannhausen a filipovskou se sídlem v Koutě a Tannhausenu, utvářejícím titul Stadion-Station-Thannhausen.

Pod patronací hraběte Johanna Huga Josefa Phillipa (* 29.11.1720, + 30.11.1785) vznikl v Klenčí na místě starého nový kostel sv. Martina (1737-1745). Původní Lamingerovská hrobka v presbytáři byla rozšířena a sloužila i jako rodinná hrobka Stadiónů. Z Phillipem založených dvorů můžeme uvést například po něm pojmenovanou Filipovu Horu.

Z filipovské linie rodu se pak správy obou panství ujal syn Phillipa Johanna Huga Josefa – Josef Georg Johann Nepomuk (*7.5.1749, +17.9.1814). Po jeho manželce Marii Sophii, rozené baronce Wamboldt von Umstadt (*20.11.1757, +11.10.1843) byla pojmenovaná vesnička Sophienthal, nyní Černá řeka založená v roce 1795 a pak i sklárna v ní vzniklá (1838).

Z bedřichovské větve se významnými muži své doby stali vnukové zakladatele bedřichovské linie a synové zakladatelova syna Konrada Franze (*12.4.1736, + 25.11.1787) – Friedrich Lothar (*6.4.1761, + 9.12.1811) a Johann Philip Karl Joseph (*18.6.1763, +15.5.1824).

Hrabě Friedrich Lothar (*6.4.1761, + 9.12.1811) byl nejdříve kanovníkem katedrály v Mohuči a pak ve Würzburgu, kde byl pak i radou a presidentem vlády. Dlouhá léta byl také správcem Erfurtského místodržitelství. Na Würzburgské univerzitě byl kurátorem a roku 1798 se stal Würzburgským vyslancem na kongresu v Rastattu. Po rozdělení Würzburgského biskupského knížectví v roce 1803 vstoupil do rakouských státních služeb. Po uzavření

² **Svěřenství (fideikomis)**, lat. *fideicommissum*, něm. *Treuhand*) je starobylý právní institut, platnému českému právu neznámý, na jehož základě je určitý majetek závětí vyčleněn k užívání a požívání stanoveným osobám, nejčastěji zůstavitelovým potomkům (tzv. rodinná svěřenství). Svěřenství bylo upraveno ustanovením § 618–646 Všeobecného zákoníku občanského a schvaloval ho císař; na území Československa byla tato část zrušena v r. 1924.

Fideikomis je středověký, feudální institut, jehož kořeny jsou v římském právu. Svěřenství se svou právní povahou blíží nadaci, na rozdíl od ní však neslouží veřejnému, ale soukromému prospěchu. Předmětem svěřenství se mohl stát jen majetek dlouhodobé hodnoty, typicky nemovitosti. Držitel svěřenství byl značně omezen v právu disponovat jeho předmětem, který tak měl zůstat trvale součástí rodového majetku. Na způsob užívání svěřenského majetku a na dodržování podmínek fideikomisu dohlížel svěřenský správce a *ex officio* i fideikomisní soud. Nejobvyklejší byla šlechtická svěřenství, ale rakouské právo, na rozdíl např. od bavorského, nevylučovalo ani svěřenství měšťanská (podnikatelská). Zvláštností fideikomisu je, že zřizovatel (zakladatel) mohl stanovit pro určení nástupnické posloupnosti libovolná pravidla, nemusel respektovat zákonnou dědickou posloupnost. K úpadku tohoto právního zařízení ve střední Evropě došlo ve 2. polovině 19. století, protože fideikomisní omezení bránila používat majetek jako zástavu při ručení za bankovní úvěry.

³ **Majorát** – nástupnické právo pro nejstaršího člena rodiny..

Bratislavského míru znovu pomohl obnovit diplomatické vztahy mezi Rakouskem a Bavorskem. V roce 1809 se stal generálním intendantem ve štábu arcivévody Karla. Na konci pro Rakousko nešťastné války se přestěhoval na svá panství v Čechách, kde v roce 1811 v Trhanově umírá. Byl to velmi vzdělaný muž a v té době uznávaný odborník na německé dějiny. Byl velkým odpůrcem Francouzské revoluce. V roce 1787 se ve prospěch svého mladšího bratra zřekl práv prvorozeného a tím přešel trhanovský majorát na Johanna Philipa Karla Josepha (*18.6.1763, + 15.5.1824).

Hrabě Johann Philip Karl Joseph (*18.6.1763 Mohuč, + 15.5.1824 Baden u Vídně) vystudoval diplomacii na univerzitě v Göttingenu. Roku 1788 po vypuknutí turecko-rusko-švédského konfliktu se stal zvláštním císařským velvyslancem ve Švédsku a v roce 1790 v Anglii. V roce 1793 se přestěhoval zpět na svá panství. V roce 1779 vstoupil znovu do služeb říše jako velvyslanec v Berlíně, v roce 1804 v Petersburgu a v letech 1805 až 1809 byl ministrem zahraničí a jako předchůdce Metternicha vykonával funkci kancléře. Pak znovu odešel spravovat své statky v Čechách. V roce 1812 byl opět povolán do Vídně, kde se usilovně zúčastnil příprav boje proti Napoleonovi. V roce 1815 po státním bankrotu byl jmenován ministrem financí. V této funkci byl velmi úspěšný. Založil Národní banku a zasloužil se o zlepšení kreditu Rakouska ve světě. V Trhanově vybudoval nový empírový zámek (1810) a pivovar s hospodářskými budovami. Byl velkým milovníkem umění a založil obrazárnu. Je pochován v rodinné hrobce v klenečském kostele. V roce 1794 se oženil s Marií Annou, hraběnkou ze Stadionu, z filipovské linie. Měli spolu čtyři syny: Eduarda Josefa Phillipa (*22.9.1797, + 13.4.1844), Waltera Wildericha Friedricha (*22.11.1799, + 12.2.1870), Franze Serapha (*27.7.1806, + 8.6.1853) a Rudolpha Phillipa Josefa (*23.3.1808, + 25.4.1882).

Hrabě Eduard Josef Phillip (*22.9.1797, + 13.4.1844) byl vrchním strážmistrem (Oberstachtmeister) v rakouské armádě. V roce 1824 následoval příkladu svého otce a vstoupil do státních služeb a jeho syn hrabě Georg Franz (*1.11.1844, +18.5.1906) byl posledním pánem bedřichovské větve na panství Trhanov. V roce 1836 se hrabě Eduard Josef Phillip zřekl práv prvorozeného a trhanovský majorát přešel na bratra Franze Serapha (*27.7.1806, + 8.6.1853). Hrabě Eduard Josef Phillip zakoupil také roku 1832 blízké panství Klenová, kde započal obnovu v duchu romantismu. V prostoru starého opevnění zbudoval zámek, do kterého zahrnul i starší stavby. Hradní ruina byla využita jako romantická kulisa. Poté co přešel v roce 1836 trhanovský majorát na Franze Serapha, tento Klenovou prodal. V roce 1834 ještě Eduard Josef Phillip koupil panství Chlum u Třeboně, ale i to se v roce 1861 z majetku Stadionů (jeho synem Jiřím Stadionem) prodává - tentokrát Františkovi V. vévodovi z Modeny-Este.

Hrabě Walter Wilderich Friedrich (*22.11.1799, + 12.2.1870) proslul jako filantrop. Věnoval značné částky na podporu chudiny a v roce 1831 za cholery epidemie trpělivě ošetřoval nemocné.

Hrabě Franz Seraph (*27.7.1806, + 8.6.1853) začal v roce 1841 svoji úřednickou dráhu jako místodržící v Terstu, pak v Haliči, kde se jako místodržící velmi zasloužil o rozvoj průmyslu a zemědělství. (V té době odešlo do Haliče několik rodin z Postřekova a Klenčí). V roce 1847 je jmenován guvernérem Haliče a rok na to, po vlnách odporu, v roce 1848 odstupuje. Zastával se utlačovaných Rusínů, ale znepřátelil si polské obyvatelstvo a musel tajně uprchnout ze Lvova. Po odchodu císaře Ferdinanda z Vídně do Innsbrucku je opět povolán do státních služeb a je mu nabídnuto důležitější místo, které odmítá pro nedůvěru v radikální hnutí, které hýbe Evropou. Podílí se na vzniku Říšského sněmu a od 21.11.1848 přebírá ministerstvo vnitra, které vede půl roku. Ve vídeňské sněmovně se stal vůdcem

rusínských poslanců, kteří mu velmi důvěřovali. Umírá v červnu roku 1853 v Trhanově a je pochován v rodinné hrobce v Klenčí pod Čechovem.

Jeho smrtí přechází nástupnictví na posledního bratra, Rudolpha Phillipa Josefa (*23.2.1808, + 25.4.1882). I ten byl činný ve státních službách. Jako rada dvorské kanceláře byl pověřen vedením správy Království českého a Moravy. Jeho osobu popisuje ve své románové trilogii J.Š.Baar v posledním díle Lůsy. V roce 1850 se oženil s Giselou, hraběnkou Hadik-Futak. Jejich jediný syn Phillip Hugo Karel Josef (*29.11.1854, + 31.12.1890) byl duševně i tělesně nemocný a panství řídil pod dohledem své matky. Oba, syn i matka, umírají v roce 1890.

Po něm jako pán na Trhanově nastupuje jeho bratranec Georg Franz (*1.11.1844 Štýrský Hradec - +18.5.1906 Trhanov), kdysi důstojník 12.hulánského pluku. Po odchodu z vojska pobýval v Maďarsku, kde si za ženu vzal cikánskou princeznu Theresu Lazar, s kterou se však ještě před příjezdem do Čech rozvedl. Z manželství se narodila dcera Paula Helena Isabella (*4.6.1875, + 21.4.1955 Graz), která uzavírá generaologickou posloupnost Stadionů. Správu panství se hrabě Jiří František ujal v roce 1890. Postavením pavilonu s převlékárny u babylonského rybníka položil základy rekreačního letoviska Babylon. Tam také postavil hospůdku s rybářskou chýší - „Baštírnu“. Dále koupil a zařídil chýši na Hrádku, postavil silnici z Capartic na Čechov a tamtéž velmi štědře vřady podporoval stavby a akce Klubu českých turistů. Osoba hraběte Jiřího je opředená mnoha půvabnými, veselými a v jádru moudrými historkami. Některé jsou zachyceny v knize Halali: Jack Jakub Flor, v Chodské čítance (Zámecký kohoutí): J. Š Baar, Jan F. Hruška a Fr. Teplý a některé jsou předávány pouze lidovým vyprávěním. Jiří Stadion je pochován v novogotické hrobce na hřbitově v Trhanově. Úmrtím Georga Franze Stadion-Warthausen und Thannhausen vymřela bedřichovská větev a správa panství přešla na filipovskou větev Stadionů v Koutě, na Filipa Franze Josefa Stadion-Station-Thannhausen.

Po smrti Filipa Franze Josefa Stadion-Warthausen -Thannhausen v roce 1908, kterým vymřel rod Stadionů nakrátko připadlo, jméno, erb i panství Stadionů Bedřichovi, polskému hraběti Rzysszewo-Rzysszewski. V roce 1918 však Nejvyšší soudní dvůr ve Vídni přikl stadionské dědictví hrabatům Schönborn-Buchheim. Panovníci na panstvích Trhanov a Kouto se stala Marie Kristina, hraběnka Schönbornová, rozená Coudenhove (*22.2.1886 Seehof, + 20.1.1940 Rheydt), dcera Gisely Stadion-Warthausen (*25.7.1860.Graz, + 31.10.1920 Wien) a Gerolfa Edmunda Coudenhove (*9.8.1852 Praha, + 22.12.1897 Heidelberg) a vnučka Rudolpha Phillipa Josefa Stadion-Warthausen-Thannhausen (*23.2.1808, + 25.4.1882) a Gisely Hadik-Futak.

Po smrti Marie Kristiny, hraběnky Schönbornové se posledním pánem na panstvích Stadionů v Čechách stal její syn Gerolf Max Karl Zdenko Schönborn (* 30.9.1915 Chlum, + 27.4.1991 Wiesbaden). Příslušníci této rodiny žijí v Německu v okolí Mnichova a Augsburgu. Rodovým sídlem se stal Oberstadion.

Erb hrabat Stadionů:

Almanach českých šlechtických rodů (2001), s. 381

Čtvrcený černo stříbrný štít s černým srdečním štítem. V srdečním štítě jsou nad sebou tři zlaté „vlčí udice“⁴ (lépe „vrhací ťeleza“) očky dolů - původní erb rodu ze Stadionu. V 1. a 4. poli jsou tři (2,1) zlaté jedlové šišky (Thannhausen, 1708), v 2. a 3. poli je červený tlapatý kříž. Nad štítem jsou 3 turnajské přilby s monilemi a zlatými mřížemi hledí. Pravá nese na koruně zlatou jedlovou šišku. Prostřední bez koruny nese na černo-zlatě routovaném polštáři zlaté vrhací ťelezo očkem vzhůru před zelenou paví kytou. Na levé přilbě z koruny vynikají dvě černá složená orlí křídla (na fotografii jedno bílé křídlo). Přikryvadla vpravo černo-zlatá, uprostřed černo-zlatá a červeno-bílá a vlevo červeno-bílá.

Jan Riederer, Jindřiška Tilkovská, červen 2010

Prameny:

rozličná díla a knížky vážených pánů Zdeňka Procházky a Antonína Kondryse

Pierer's Universal Lexikon

Siebmacher's Wappenbuch: Der Böhmisches Adel, Der Mährische Adel

P. Mašek: Modrá krev

a kde co leželo

⁴ VLČÍ UDICE

Jde o český překlad německé zkomoleniny „Wolfangel“, který zavedl do české heraldické terminologie heraldik Kolář. Ve skutečnosti se jedná o vrhací ťelezo – Wurfeisen. Používalo se jako bojová zbraň. Vrhalo se po roztočení na řemínku proti nepříteli. S lovem vlčí zvěře nemá tento nástroj nic společného.

Hrabě Jiří ze Stadionu před obrazem rodového erbu

Zemská Řezenská stezka

Asi 1 km západně od Výhledů procházela stezka prostorem, nad nímž byla na počátku 18. století založena dřevařská ves Capartice zvaná původně Nepomuk. Trasa staré obchodní stezky mezi Klenčím a Caparticemi se částečně překrývá s pozdější císařskou silnicí – dnešní silnicí Klenčí – Lísková. K výrazným úpravám silnice v úseku Klenčí – Výhledy dochází mezi léty 1820 – 1822. Silnice získala serpentiny s kamennými můstky, které měly zmírnit příkré stoupání. Z této přestavby silnice pochází také ostrá zatáčka pod pomníkem Jindřicha Šimona Baara. Původní průběh stezky v prudkém stoupání je dokumentován spleť úvozů položených v lese napravo od silnice. V některých místech stoupá do vrchu souběžně až pět úvozů. Horní část původní stezky procházela za pomníkem J. Š. Baara. Prostorem starých úvozů vede z Klenčí zelená turistická značka, částečně tudy prochází i tzv. Baarova stezka. Upravení a vyčištění některých částí starých úvozů a jejich odpovídající označení by bylo vzhledem k jejich dobré dostupnosti i atraktivitě jistě žádoucí. Z Nemanic na Lískovou byla silnice již vedena trasou zaznamenanou na josefské vojenské mapě, která se zcela překrývá s průběhem dnešní silnice. Pod Caparticemi v místech zlomu, kde silnice začíná klesat k německé hranici, stávala formanská hospoda U zeleného stromu. Až sem dojížděly koňské příprky, které byly k těmto vozům přidávány pod klenečským kopcem. Budova vznikla zřejmě na počátku 19. století v souvislosti s rekonstrukcí s obnovou císařské silnice v roce 1822. Na mapě ze 60. let 18. století není ještě zanesena, ale mapa stabilního katastru z roku 1838 již její kamennou budovu zaznamenává. Poměrně mohutný patrový objekt je vystavěn z lomového kamene. Přízemí obsahuje klenuté místnosti. Zadní stranou je zapuštěn do strání tak, že se z této strany jeví jako přízemní. K budově bývalé hospody přiléhají chlévy a maštale. V lese naproti formanské hospodě jsou patrné násypy a prohlubně, které mohou pocházet z vojenského postavení, z něhož bylo možné v době nebezpečí kontrolovat provoz na blízké silnici.

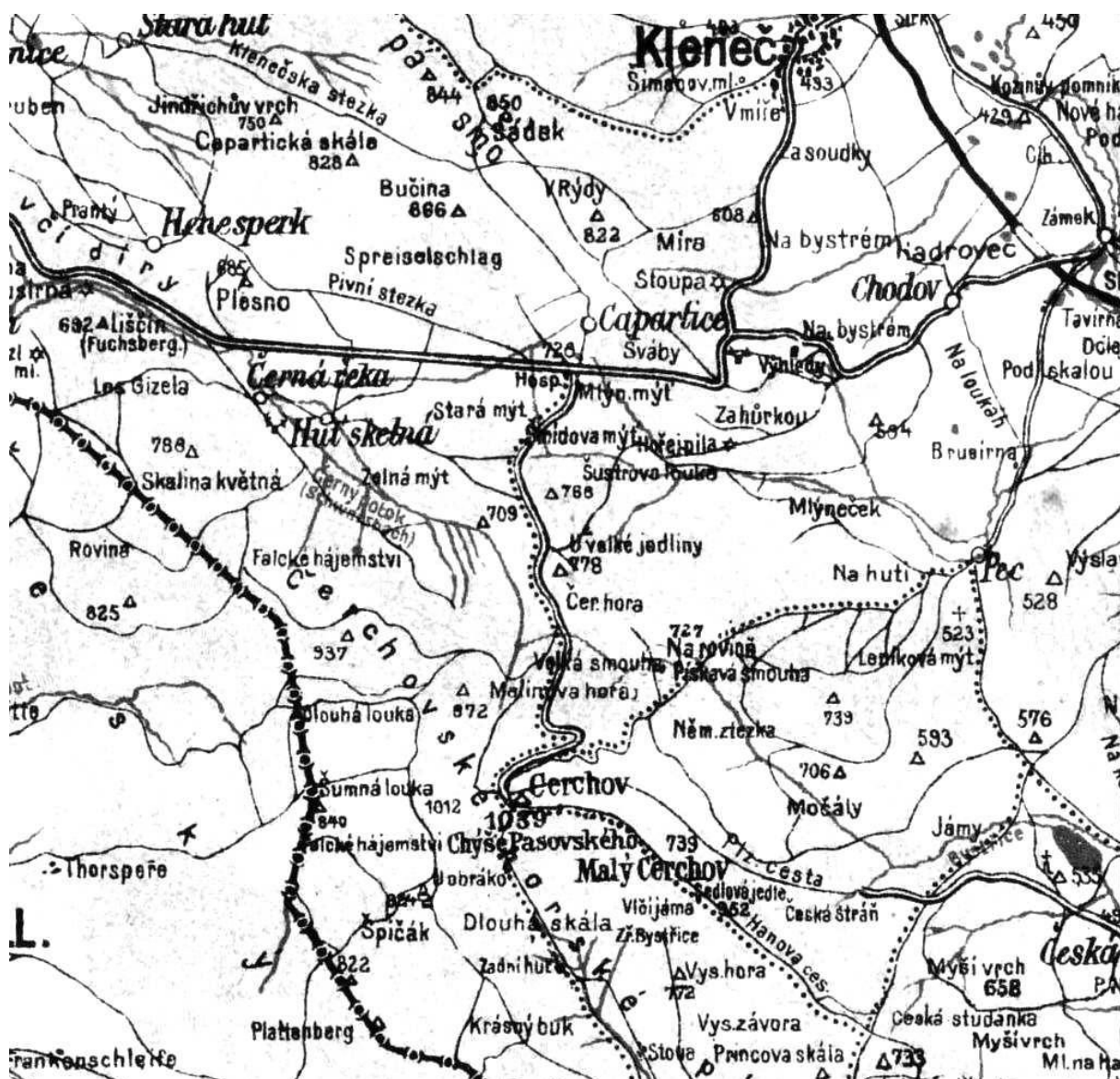
Ještě před Caparticemi se stará stezka oddělila od dnešní silnice. Její průběh je patrný nalevo od silnice. Za capartickým parkovištěm se napojuje na asfaltovou cestu Capartice – Čerchov, kterou sleduje asi 500 m. Zhruba v polovině této cesty protéká pod silnicí vodní kanál vybudovaný již ve 2. polovině 18. století, který zásoboval vodou trhanovské hamry. V tomto prostoru ležela patrně místa Bystrý a Dolík, tudy, jak se zmiňuje J. Š. Baar, vedla cesta při samém úpatí Čerchova. Zde také ležela tzv. Zlatá studánka položená při staré cestě. Několik desítek metrů za oplocenými základy a zříceninami budov, které zbývají po rotě pohraniční strážě odbočuje ze silnice vpravo do lesa hluboce vyjetá úvozová cesta. Zde je zachován jeden z nejpůvabnějších úseků stezky.

Cesta mírně stoupá úvozem do míst, kde nalevo pod pahýlem zlomeného smrku vystupuje z trávy tzv. Koňský kámen. Jedná se o plochou skalku, na jejímž zvrásněném povrchu je vyryto oko – údajně zbytek koňské hlavy a pod ním podkova. Uprostřed kamene je vytesán letopočet 18.. (snad 1822 nebo 1829?). Na pravém okraji kamene je vysekán kříž a iniciály Z B (pověsti uvedeny pod heslem Koňský kámen).

Nad památnou skalkou se otevírá pohled do míst, kudy údolím vede dnešní klenečská silnice k hraničnímu přechodu Lísková – Höll. Dne 30. dubna 1945 obsadily tato místa jednotky SS a ostřelovaly odtud Američany postupující po silnici od německé hranice. Podle německé tradice jim způsobily těžké ztráty – údajně několik set mrtvých. Mrtví byli samozřejmě i na německé straně. Němečtí vojáci byli pryč pohřbeni na okraji lesa naproti bývalému hostinci Swatosch, dnes Mila.

Po úseku mírného stoupání přichází komunikace na křižovatku lesních cest a zakrátko klesá do prostoru Černé Řeky. Tento úsek stezky vedený hlubokým úvozem je velice instruktivní a navozuje v poutníkovi atmosféru starobylosti. Pro svoji špatnou průjezdnost není dnes uťíván a je proto místy zanesen padlými stromy a křovinami. Pro turistické účely by se musela právě tato část stezky výrazněji upravit.

Z lesa vystupuje komunikace v prostoru Černé Řeky nad místem, kde v minulosti stávala sklárna Tořina Huť založená mezi léty 1836 – 1837. Cesta směřuje při okraji lesa dále k západu, kde vstupuje mezi domky vsí Černá Řeka.

Některá zajímavá místa položená na stezce a v její těsné blízkosti:

Capartice

Víska Capartice byla založena majitelem koutsko-trhanovského panství Janem Filipem hrabětem Stadionem mezi léty 1704 – 1705. Nově založená lokalita byla osazena 12 německými rodinami z Horní Falce. Noví osídlenci měli především zajišťovat palivové dřevo a dřevěné uhlí pro stadionské hamry a sklárny. Sedláci z Chodska je nazývali “pasekáři” nebo

pro jejich chudobu "caparty". Označení capart bylo v 17. století používáno pro rozedraný šat, později bylo tímto názvem označeno vše chatrné a nakonec se tento termín používal i pro drobná políčka a pozemky.

Jméno Capartice, které označovalo chudobu jejich obyvatel, po čase vytlačilo i původní název vsi Nepomuk, který ves obdržela od vrchnosti. V polovině 18. století zde hospodařilo 11 dřevařských rodin. V roce 1839 tu podle Sommerovy Topografie stálo 17 domků, v nichž žilo 181 obyvatel. V roce 1991 se Capartice skládaly ze 12 domů a 18 rekreačních objektů. Ve vsi je k tomuto letopočtu uváděno 37 stálých obyvatel.

Koňský kámen

Na Černé Řece a jejím okolí se o kamenu vypravovalo, že když v roce 1812 touto cestou jel z Prahy do Řezna rakouský císař, utrpěl zde jeho jízdní posel smrtelnou nehodu. Lidová tradice z nedalekého Waldmünchenu tvrdí naopak, že tudy jel před rokem 1822 poštovní posel hraběte Thurn-Taxisa a právě v lesích nad Černou Řekou u tohoto kamene byl oloupen a zabit.

Symbyly na kameni se mohou vztahovat ke dvěma různým událostem. Podkovy byly v minulém století často kladeny ke starým mezníkům, aby po případném zcizení hraničního kamene ukázaly jeho původní místo. Podkovy byly vytesávány i do hraničních kamenů. Právě v blízkosti míst, kde stojí dnes tzv. koňský kámen, procházela kdysi hranice mezi panstvím Kout-Trhanov a lesy královského města Domažlic.

Viz. brožura v informačním centru v Klenčí pod Čerchovem.

Původní snímky pořízené v roce 1937 v porovnání se současným stavem (2010)

Český les

Okrašlovací a sportovní sdružení

Občanské sdružení *Okrašlovací a sportovní sdružení Český les* se snaží v našem kraji navázat na tradici starých okrašlovacích spolků. V rámci své činnosti se zaměřuje na oblast rozvoje sportu, turistiky, kultury a obnovu a ochranu krajiny a krajinných prvků.

- Pro zajištění propojení Čechovského okruhu a areálu Capartic bylo proveden přístup pro pouť ití rolby pro úpravu lyžářských stop. Ty jsou po dobu dostatečné sněhové pokrývky pravidelně upravovány spolu se Sněhaři Domažlice, partnerskými obcemi Furth im Wald a Waldmünchen za podpory Města Domažlice v zastoupení Městských lesů.

- spolu se Spolkem přátel na obnovu poutě v Caparticích došlo k obnovení zaniklé kapličky na původním místě. Obnovená kaplička patrona sv. Jana Nepomuckého byla slavnostně vysvěcena 20.9.2008.

- organizuje sportovní akce – např. mládežnické turnaje ve sportovním areálu Česká Kubic

- postupně probíhá obnova budovy Krásnohorská v České Kubici, která byla v době své slávy významným kulturním a turistickým centrem našeho kraje.

- umísťováním laviček na místech odpočinku na turistických trasách